

Republica Moldova
Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

29 mai 2013

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecători:

Nicolae Clima, Nicolae Gordilă,
Vladimir Timofti, Iuliana Oprea

examinînd recursul declarat de Ion Șveț, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată a lui Ion Șveț către Ministerului Finanțelor al RM și Procuratura Generală al RM, privind încasarea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală a procuraturii,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 decembrie 2012, prin care a fost respins apelul declarat de Ion Șveț și menținută hotărîrea Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău din 06.07.2012,

C O N S T A T Ă :

La 29 septembrie 2011, Ion Șveț a înaintat o cerere de chemare în judecată către Ministerul Finanțelor al RM și Procuratura Generală al RM, solicitînd încasarea din contul Statului prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM, prejudiciul moral în mărime de 150 000 lei, 10 000 lei prejudiciul material, salariul pentru perioada aflării în detenție și pentru perioada aflării în arest a automobilului personal, 600 lei pentru biletele procurate, 2 500 lei pentru contractele de asistență juridică, 145 lei pentru perfectarea procurii, 300 lei pentru carburanți, 8 000 lei pentru asistența juridică pe cauza penală.

În motivarea cererii reclamantul a invocat, că, prin ordonanța cu privire la pornirea urmăririi penale din 20 octombrie 2010, se confirmă faptul, că la 20 octombrie 2010 a fost pornită urmărirea penală conform elementelor infracțiunii, prevăzute de art. 166 alin. (2) lit.e), f), g) și art. 188 alin. (5) din Codul penal. Prin ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală din 29 decembrie 2010, se confirmă faptul, că reclamantul Ion Șveț a fost bănuit de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 166 alin. (2), lit.e), f), g) și art. 188 alin. (5) din Codul penal și de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 290 alin. (1) din Codul penal, fapt care se confirmă prin materialele cauzei penale nr. 2010990397, pornită la 07 decebrie 2010.

Din cauza bănuielilor sus menționate, reclamantul s-a aflat 10 zile în arest, fapt confirmat prin procesul-verbal de reținere din 25 octombrie 2010. Prin mandatul de arest din 28 octombrie 2010, emis de Judecătoria raionului Rîșcani, se

confirmă faptul, că în privința reclamantului, s-a aplicat măsura preventivă - arestul preventiv, pe un termen de 10 zile, incluzând timpul reținerii, pînă la 04 noiembrie 2010 ora 20:15.

Prin încheierea Judecătoriei raionului Rîșcani, ora 11:45, a fost eliberat mandat de arest pentru o perioadă de 10 zile, iar în legătură cu bănuirea reclamantului, la domiciliul ultimului a fost efectuată percheziția, fapt confirmat prin încheierea Judecătoriei raionului Rîșcani din 23 octombrie 2010 și prin procesul-verbal de percheziție din 25 octombrie 2010, întocmit în mun. Chișinău, de către OUP al SUP CP Ciocana. Reclamantul menționează, că i-a fost reținut și predat la păstrare unitatea de transport de model Honda Jaz cu nr. de înmatriculare K AC 320, fapt confirmat prin procesul - verbal din 09 octombrie 2010, or. Rîșcani.

Ulterior, prin cererea din 12 noiembrie 2010 reclamantul a solicitat organelor competente să-i fie eliberat automobilul personal de modelul Honda-Jaz, cu numărul de înmatriculare K AC 320, iar prin recipisa din 15 noiembrie 2010, reclamantul a primit automobilul personal, împreună cu toate lucrurile care se aflau în el.

Menționează reclamantul, că automobilul său a fost reținut de către organele de urmărire penală în perioada 09 octombrie 2010 – 15 noiembrie 2010, în total 37 de zile calendaristice. Automobilul său era înregistrat într-o firmă de taxi, unde ultimul activa în calitate de taximetrist. Reclamantul a mai indicat, că a fost ținut sub arest 10 zile ilegal, a fost deposedat de automobilul personal, cu care acesta muncea legal și obținea venit.

Consideră că, prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, a fost deposedat de mai multe lucruri personale, în afară de automobil, cum ar fi: flash cardul 4 G, computer, pistol de model „Baical”, telefon mobil, fapte confirmate prin recipisa din 09 noiembrie 2010, din 11 decembrie 2010, din 15 decembrie 2010.

Prin hotărîrea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 06 iulie 2012, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Șveț Ion a declarat apel împotriva hotărîrii primei instanțe, cerînd admiterea apelului, casarea hotărîrii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărîri de admitere a acțiunii.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 decembrie 2012, apelul a fost respin, fiind menținută hotărîrea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 06 iulie 2012.

Pentru a hotărî astfel, instanța de apel a conchis că cerințele înaintate în pricina dată nu cad sub incidența prevederilor art. 3 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Totodată, instanța a indicat că reclamantul nu a prezentat probe, ce ar confirma faptul cauzării prejudiciului moral și material solicitat.

Considerînd ilegală hotărîrea primei instanțe, la 12 februarie 2013, Ion Șveț a contestat-o cu recurs, solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 decembrie 2012 și a hotărîrii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 06 iulie 2012, cu pronunțarea unei noi hotărîri prin care acțiunea să fie admisă integral.

În argumentarea recursului recurentul a invocat aplicarea eronată a normelor de drept material, interpretarea eronată a legii, precum și că concluziile instanței expuse în hotărîre, sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii.

Totodată, a indicat că instanțele de judecată nu s-au expus asupra tuturor motivelor invocare de recurent pe parcursul examinării cauzei, astfel un șir de probe fiind trecute sub tăcere.

Pe marginea recursului declarat de Ion Șveț a depus referință Procuratura Generală a RM, prin care a solicitat respingerea recursului ca neîntemeiat.

Potrivit art. 440 alin. (2) CPC, recursul înaintat de Ion Șveț a fost considerat admisibil și transmis spre examinare într-un complet din 5 judecători.

Potrivit art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Judecînd recursul declarat împotriva deciziei date în instanța de apel și verificînd, în limitele invocate în recurs și a referinței depuse de intimat, legalitatea deciziei atacate, Colegiul conchide că recursul declarat urmează să fie admis, pornind de la următoarele.

În conformitate cu art. 445 alin (1) lit. b) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, pronunțînd o nouă hotărîre.

La examinarea litigiului atît instanța de fond, cît și cea de apel au aplicat incorect normele de drept material ca urmare a aprecierii greșite a circumstanțelor cauzei și în consecință au adoptat hotărîri ilegale. Totodată, în speță sunt stabilite fapte suficiente pentru a da o soluție nouă de admitere parțială a acțiunii.

Potrivit materialelor cauzei, Ion Șveț s-a adresat în instanță cu cerere de chemare în judecată către Ministerul Finanțelor al RM și Procuratura Generală a RM privind încasarea prejudiciului material și moral și a cheltuielilor de judecată, reieșind din faptul că, fiind bănuیت de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 166 alin. (2), lit.e), f), g), art. 188 alin. (5) și art. 290 alin. (1) din Codul penal, s-a aflat 10 zile în arest, la domiciliul său a fost efectuată percheziție, i-a fost reținut și predat la păstrare unitatea de transport de model Honda Jaz cu nr. de înmatriculare K AC 320, cu care acesta muncea legal și obținea venit, iar prin ordonanța din 29 decembrie 2010, a fost scos de sub urmărire penală.

Conform art. 1405 alin. (1) CC, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității, se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Conform art. 3 alin. (1) lit. a) al Legii 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, este reparabil prejudiciul moral și material, cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurii represive de ținere sub arest, tragerii ilegale la răspundere penală, condamnării ilegale.

Conform art. 6 lit. (b) al Legii nr.1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului, cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, dreptul la repararea

prejudiciului, în mărimea și în modul stabilit de prezenta lege, apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare.

Din materialele dosarului s-a constatat cu certitudine că în privința lui Ion Șveț a fost pornită urmărirea penală, fiind bănuit de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 166 alin. (2), lit.e), f), g), art. 188 alin. (5) și art. 290 alin. (1) din Codul penal.

Prin ordonanța Procurorului în secția de conducere a urmăririi penale în organele centrale ale MAI și SV ale Procuraturii Generale, Roman Eremciuc din 29 decembrie 2010, Șveț Ion a fost scos de sub urmărire penală, deoarece acțiunile lui nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor imputate (f.d. 7-10).

Reieșind din conținutul normelor citate și a circumstanțelor relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ consideră că, atât prima instanță, cât și instanța de apel, au ajuns neîntemeiat la concluzia de respingere a acțiunii, or, pe parcursul dezbaterilor judiciare fiind stabilit cu certitudine că în cadrul urmăririi penale, recurentului Șveț Ion i s-a cauzat un anumit stres și frustrare.

Articolul 1423 Cod civil prevede că instanța de judecată apreciază mărimea compensației pentru prejudiciul moral reieșind din circumstanțele concrete ale pricinii.

Articolul 11 al Legii nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești stipulează că, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate.

Deoarece răspunderea pentru prejudiciul moral are un caracter compensator, acesta urmează să se determine de către instanța judecătorească, reieșind din circumstanțele concrete ale cauzei, ținându-se cont de persoana reclamantului și de măsura în care această compensație poate să-i aducă satisfacție.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ consideră că mărimea despăgubirilor trebuie să reprezinte o compensare suficientă și echitabilă a prejudiciului moral cauzat.

Totodată, la aprecierea prejudiciului moral, se ia obligatoriu în considerație principiul general al echității și suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețele similare. Sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama reclamantului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerație argumentele ambelor părți în proces și excluzându-se excesiv și vădit exagerate.

În același timp, în hotărârea CEDO din 10.11.2004 în cauza *Ernestina Zullo vs Italia*, Curtea a menționat că mărimea daunei morale va fi stabilită în funcție și de nivelul de viață în statul respectiv.

Ținând cont de circumstanțele menționate și hotărînd în bază echitabilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ acordă reclamantului Ion Șveț 1 000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

Referitor la cerința de repararea a prejudiciului material în mărime de 10 000 lei - salariul pentru perioada aflării în detenție și pentru perioada aflării în arest a automobilului personal, 600 lei pentru biletele procurate, 2 500 lei pentru contractele de asistență juridică, 145 lei pentru perfectarea procurii, 300 lei pentru carburanți, 8 000 lei pentru asistența juridică pe cauza penală, Colegiul reține următoarele.

Potrivit art. 7 al Legii nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie:

a) salariul și alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență, de care a fost privată în urma acțiunilor ilicite;

b) pensia sau indemnizația a cărei plată a fost sistată ca urmare a arestului ilegal și ținerii sub arest;

c) averea (inclusiv depunerile bănești și dobînzile aferente, obligațiile împrumuturilor de stat și cîștigurile aferente) confiscată ori trecută în venitul statului de către instanța judecătorească sau ridicată de organul de urmărire penală, precum și averea sechestrată;

d) amenzile percepute ca urmare a executării sentinței judiciare și cheltuielile de judecată suportate de persoana fizică în legătură cu acțiunile ilicite;

e) sumele plătite de ea pentru asistența juridică;

f) cheltuielile pentru tratamentul ei, tratament determinat de aplicarea față de aceasta a unor acțiuni ilicite (a maltratării);

g) cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească.

Cît privește cerința de încasare a prejudiciului material în mărime de 10 000 lei - salariul pentru perioada aflării în detenție și pentru perioada aflării în arest a automobilului personal, Colegiul o consideră neîntemeiată, pornind de la următoarele.

Conform art. 7 lit. a) al Legii nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie salariul și alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență, de care a fost privată în urma acțiunilor ilicite.

Aceste circumstanțe urmează a fi probate prin anumite mijloace de probă. Ion Șveț nu confirmă cu certitudine că este angajat, or, pentru a demonstra angajarea la lucru, recurentul nu a prezentat probe, cum ar fi ordinul de angajare, carnetul de muncă, tabelul de pontaj, date din contabilitate că a primit în realitate salariul ș.a.

În atare ordine de idei, Colegiul conchide că pentru repararea prejudiciului material sub formă de salariu ratat, lipsește una din condițiile imperativ impuse de lege.

Colegiul consideră neîntemeiate și cerințele de încasare a 600 lei pentru biletele procurate, 145 lei pentru perfectarea procurii și 300 lei pentru carburanți,

deoarece aceste cheltuieli nu se încadrează în cele stipulate expres la art. 7 din Legea vizată.

Referitor la cerința de încasare a 8 000 lei pentru asistența juridică pe cauza penală, instanța de recurs o consideră neîntemeiată, din următoarele considerente.

Potrivit art. 7 lit e) al Legii nr. 1545, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică.

Astfel, pentru recuperarea acestor cheltuieli, solicitantul urmează, ca condiție, să probeze că le-a plătit. Or, din materialele cauzei nu rezultă o atare concluzie, fiind doar anexat copia contractului nr. 405 din 03.11.2010 (f.d. 49). Mai mult, acest contract este încheiat cu Tanasov Ana, care nu are nici o tangență cu dosarul în cauză.

Referitor la cerința de încasare a 2 500 lei cu titlu de cheltuieli de judecată, instanța de recurs reține următoarele.

În conformitate cu art. 94 alin. (1) CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească părții care a avut câștig de cauză toate cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârîtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

Potrivit art. 96 alin. (1) CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Potrivit art. 96 alin (1¹) CPC, cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Astfel, pornind de la prevederile normelor enunțate mai sus în raport cu circumstanțele pricinii, Colegiul menționează că, în principiu, la stabilirea volumului și costului serviciilor de asistență juridică, au fost luate în considerație prevederile Recomandării Baroului Avocaților din Republica Moldova privind cuantumul onorariilor percepute în diverse categorii de cauze, inclusiv în cauzele civile cu caracter patrimonial, aprobată la 29 decembrie 2005.

În această ordine de idei, Colegiul relevă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care fiind confruntată cu soluționarea cauzelor Boicenco vs. Moldova și SRL “Oferta Plus” vs. Moldova a rambursat societăților reclamante cheltuielile pentru asistența juridică, notînd caracterul real, necesar și rezonabil al sumelor solicitate prin raportare la complexitatea cauzei și aportul considerabil al avocaților.

Astfel, prin prisma celor menționate, instanța de recurs consideră că pârîtul urmează să compenseze lui Ion Șveț cei 500 lei achitați de ultimul biroului de avocați Justiția Juvenilă cu titlu de cheltuieli de acordare a asistenței juridice (f.d. 44, 59), mărimea căreia o consideră reală, necesară și rezonabilă în raport cu complexitatea cauzei.

Referitor la cei 2000 lei achitați Asociației Obștești „Centrul național Independent pentru Investigații și Apărarea Drepturilor Omului în RM” (f.d. 46), Colegiul notează că nu pot fi compensați, deoarece contravine prevederilor art. 96 alin (1¹) CPC.

În această ordine de idei, instanța de recurs conchide că instanțele judecătorești eronat au aplicat legea materială la soluționarea litigiului dedus

judecării în speță, deoarece, prin actele cauzei a fost demonstrată prezența condițiilor necesare pentru răspunderea civilă și, în consecință, survenirea acesteia.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa decizia Curții de Apel Chișinău din 20 decembrie 2012 și hotărîrea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 06 iulie 2012 și de a adopta o hotărîre nouă de admitere parțială a acțiunii.

Ținînd cont de cele expuse, în baza art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă al RM, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

DE C I D E:

Se admite recursul declarat de Ion Șveț.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 20 decembrie 2012 și hotărîrea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 06 iulie 2012 și se adoptă o hotărîre nouă prin care se admite parțial acțiunea și se dispune încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul lui Ion Șveț cheltuielile de judecată în mărime de 500 (cinci sute) lei și prejudiciul moral în mărime de 1 000 (o mie) lei. În rest acțiunea se respinge.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Nicolae Clima

Nicolae Gordilă

Vladimir Timofti

Iuliana Oprea